

Energimarknadsinspektionen

Dnr 2019-100497

Via e-post till: registrator@ei.se

Stockholm den 19 september 2021

Promemorian Elnätstariffer (Ei PM2021:03)

Solelkommissionen har tagit del av Ei:s rapport om elnätstariffer. Vi är mycket positiva till att Ei nu fått rätt att utforma strukturer på elnätstarifferna och ser fram emot den reglering som är på gång från Ei:s sida. Det kommer vara viktigt både för att ge rätt incitament för den kommande utbyggnaden solelparker och för att ge förbrukningskunderna incitament att styra sin förbrukning. En flexibilitet som är en nödvändig både för att hålla nere kostnaderna för elnät och för att klara omställningen till ett helt förnybart elsystem. Ett elsystem som redan idag måste utformas för en dubblerad elförbrukning för att klara den elektrifiering av samhället som tagit fart.

Solelkommissionen är ett nätverk som består av IKEA, Vasakronan, HSB, Telge Energi och Solkompaniet som arbetar för att skapa bättre regelverk för kundägd solel. Vårt mål är att solelparker år 2030 ska producera 10 TWh och solel på tak 20 TWh. Solel kommer därmed vara en viktig del i att nå målet om ett helt förnybart energisystem.

Vi kommer i vårt remissvar ha fokus på elnätstariffer för inmatning då vi ser att de kommer ha stor betydelse för hur snabbt vi kan få till utbyggnad av solelparker i Sverige. Vår bedömning är att det finns en stor potential i att lokalisera dessa så att den lediga kapacitet som finns i elnätet används och ökar produktionen främst i elområde 3 och 4.

Elproduktionen från solelparker skiljer sig från annan produktion

Solelparker kan lokaliseras mycket mer flexibelt än annan elproduktion eftersom solinstrålningen är jämnare och Sverige har gott om lågproduktiv mark som kan användas för

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

solelparker. Därför har inmatningstariffer som tar hänsyn var det finns ledig elnätscapacitet stor betydelse.

Solelproduktionen sker till drygt 80 % under sommarhalvåret, april till september. Dvs under den period då det normalt finns gott om kapacitet i elnäten. Elproduktionen sker även dagtid då förbrukningen är som störst i Sverige.

Under vinterhalvåret när produktionen är mycket liten, förekommer ofta enskilda dagar eller timmar med full sol, vilket gör att den högst uppmätta effekten blir hög även under en vintermånad.

En solelpark på 10 MW producerar ca 10 GWh per år, dvs effekten är hög men energiproduktionen per installerad kW är bara en tredjedel av vindkraftens. Det gör att dagens effekttariffer innebär att inmatningskostnaden per kWh blir hög.

Vattenfalls inmatningstariff i söder är en månadseffekttariff (anläggningar >1,5 MW) är 7 kr/kWh. Dvs den högsta timmens inmatningseffekt under varje kalendermånad. Det ger en kostnad på ca 7 öre/kWh (vi räknar med att 0,8 av solcellseffekten=anslutningseffekten). Den rörliga energiavgiften är 0,1 öre/kWh, dvs effekttariffen står för 98 % av inmatningstariffen!

Med dagens inmatningstariffer får solelparker en extremt hög inmatningskostnad i förhållande till antalet producerade kilowattimmar, speciellt under vintermånader. Vi ifrågasätter starkt att detta kan vara kostnadsriktigt, utan tror det är en följd av att dagens elnätstariffer inte utformats när det fanns planer på storskaliga solelparker. Vi ser därför att det är mycket viktigt att Ei analyserar detta perspektiv och tar hänsyn till det i strukturen på elnätstarifferna.

Solelkommissionen anser att en struktur med effekttariffer där man inte använder månadens högsta effekt utan medeleffekten under månaden kan vara ett alternativ som bör utredas närmare.

Solelkommissionen anser också att det tak som finns i EU förordningen 838/2010 och som används i Norge kan vara ett sätt att säkerställa att inmatningstarifferna inte blir ett effektivt hinder för utbyggnaden av solelparker.

Inmatningstariffer i norra Sverige

Elektrifieringen av Sverige kommer innebära en kraftig utbyggnad av elproduktionen i norr. Det kan därför vara viktigt att lyfta fram elnätstariffer i norr om det ska kunna byggas solelparker i elområde 1 och 2. Vi tar även här upp Vattenfalls inmatningstariff för anläggningar > 1,5 MW. I norr är månadsseffektavgiften hela 11 kr/kW, vilket innebär en elnätskostnad på ca 11 öre/kWh.

För att möjliggöra en utbyggnad av både sol och vind i norra Sverige är det viktigt att ta hänsyn till att samvariationen mellan vindkraftsproduktion och solelparker är minimal, dvs solelparkerna producerar mycket framförallt när vindkraften har låg produktion. Dvs en utbyggnad av solelparker i samma områden som vindkraft gör att elnätet kan utnyttjas mer kostnadseffektivt. Vi delar gärna med oss av våra analyser av hur låg korrelationen är mellan vind och sol.

Solelkommissionen anser att inmatningstarifferna även här behöver analyseras vidare eftersom dagens tariffer inte är utformade för solelparker. Vi anser även hör att en struktur med effekttariffer där man inte använder månadsens högsta effekt utan medeffekten under månaden kan vara ett alternativ som bör utredas närmare.

Fördelning av elnätskostnader mellan produktion och konsumtion

Sverige har sedan lång tid ett stort underskott av elproduktion i elområde 3 och 4. Det ger incitament att bygga elproduktion i dessa områden genom att elproduktionen här får ett högre värde på elmarknaden. Samtidigt är inmatningskostnaden ca hälften av de rörliga kostnaderna för en solelpark. Det gör att nivån på dessa blir helt avgörande för lokaliseringen av solelparker och för utbyggnadstakten.

Solelkommissionen välkomnar att Ei i rapporten lyfter frågan om fördelningen mellan konsumtion och produktion. Vi anser att det finns starka skäl till att fördela en större andel av nätkostnaderna på konsumtion av el till förmån av lägre för inmatning. Det skapar dubbla incitament, dels för kunderna att styra sin förbrukning till de tider när de inte belastar elnätet och dels för producenterna att öka sina investeringar i solelproduktion i elområde 3 och 4. En ökad produktion kommer även leda till att sänka elpriset vilket gynnar elkunderna i södra och mellersta Sverige.

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

1,5 MW undantaget i ellagen

Dagens undantag har funnits sedan mitten av 80-talet och varit viktigt både för småskalig vattenkraft och sedan för småskalig vindkraft. Ei har i den utredningen som lämnades till departementet i mars 2021 föreslagit att den ska tas bort för nya anläggningar. Motivet är i huvudsak att undantaget bryter mot grundprincipen om kostnadsriktiga elnätstariffer.

Solelkommissionen håller självklart med om att undantaget fördelar om nätkostnader, men ser det som mycket viktigt att undantaget behålls. Småskaliga solelparker har svårt att få ihop en kalkyl då investeringskostnaden är betydligt högre för småskaliga solelparker jämfört med stora. Det investeringsstöd som fanns för småskaliga solelparker har även stängts under 2020, vilket gör att små solelparker är helt utan stöd idag.

Småskaliga solelparker öppnar även för lokala privat initiativ att bygga solelparker och att små markområden som annars inte har något bra användningsområde tas tillvara för elproduktion. Det kommer även vara betydelsefullt för acceptansen för solelparker att det finns förutsättningar att bygga småskaligt med olika typer av ägande.

Solelkommissionen vill därför lyfta fram, även i remissvaret till denna rapport, att det är viktigt att behålla 1,5 MW undantaget.

Mikroproduktion undantaget 43,5 kW

Solelkommissionen ser också att dagens undantag för mikroproducenter, vilket främst är villaägare, fungerar utmärkt. Det gör det enkelt för privatpersoner som vill använda sina tak för att producera solel att bygga optimalt på taken, dvs använda hela taken. För elnätet innebär det att vi får 100 000 tals nya inmatningspunkter som förstärker elnätet.

Större solelanläggningar på tak för egenförbrukning – kommande problem

Sverige har en storleksgräns för solel på tak som höjdes till 500 kW den 1 juli 2021. Historiskt har de större solelanläggningarna haft små överskott som gått ut på nätet. 80-90 % har egenförbrukats. Men nu får vi fler anläggningar där en större andel el kommer att gå ut på nätet och dagens gräns på 500 kW kommer att höjas och på sikt tas bort. Det är bara den egenförbrukade elen som får en fördel av energiskattebefrielsen, värdet på överskottet är enbart det elpris kunden kan erhålla. Därför har elnätstariffen för inmatning av överskott

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

stor betydelse. Vi vill därför uppmärksamma Ei på de nya frågor som uppkommer för elnätstarifferna.

En MW anläggning på en fastighet har om den utformas för att täcka årsbehovet av el för byggnaden ofta en effekt som överstiger förbrukningsabonnemanget. Då uppkommer frågan både om anslutningsavgift, men även om vilken inmatningstariff som ska gälla. Denna typ av fastigheter ligger i elnät som i princip bara har förbrukningskunder. Här behövs det vägledning från Ei om hur dessa elnätstariffer ska utformas för den inmatning som sker av överskott. Det kommer ha stor betydelse för om det kommer byggas solelanläggningar som använder all takyta eller inte, dvs om potentialen för solel ska utnyttjas eller ej. Solelkommissionens syn är att inmatning i ett förbrukningsnät inte ger samma elnätskostnad som förbrukning utan istället att produktionen bidrar till ett effektivt nätutnyttjande.

Elnätstariffer och Energigemenskaper

Solelkommissionen är mycket positiva till EU:s medborgarenergigemenskaper (MEG) som vi ser som ett nytt och viktigt sätt att öka aktiva kunders möjligheter att delta i omställningen till helt förnybart energisystem. MEG är viktiga för att skapa den framtida elmarknad där kunderna är aktiva i att styra, tillföra och dela energi på ett helt annat sätt än idag. Men enligt vår bedömning krävs det att ett regelverk om virtuella elnät också införs, precis som det enligt Ei gjorts i andra EU länder. Ett virtuellt nät innebär att de som är medlemmar i MEG avräknar sina elabonnemang gemensamt genom att det skapas en ny virtuell anslutningspunkt. Ei tar i sin tidigare rapport (I2020/00602/E) upp fördelarna med intern delning av el utan ett eget elnät, det vi kallar för virtuellt nät.

Elnätsföretagen bör åläggas, genom Ei:s förordning om elnätsavgifter, att ha en egen lokaltariff för den gemensamma virtuella punkten för en MEG. Tariffen ska, som alla nättariffer, vara kostnadsriktig, vilket innebär att den kommer ta hänsyn till att elnätsföretagets kostnader för överliggande nät minskar genom egenförbrukningen av el. Tariffen kan även utformas för att ge incitament att hantera lokala effektutmaningar. En MEG ska dock ha möjligheten att medlemmarna avräknas per fysiskt elnätsabonnemang för att göra det enklare för en MEG att starta sin verksamhet. Genom att incitamenten till att styra uppnås först när man använder den lokala MEG tariffen kommer det vara en succesiv övergång till att elnätsavgiften avräknas gemensamt.

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

Virtuella elnät har fördelen att de inte kräver investeringar av medlemmarna, vilket gör att det är enklare att bli medlem i en MEG och även att gå ur/byta. Det gör att medlemmarnas rättigheter som kunder säkerställs eftersom de kan lämna energigemenskapen.

Solelkommissionen önskar att Ei i sitt arbete med framtidens struktur för elnätstariffer tar med frågan om hur en tariff för energigemenskaper ska kunna utformas. Och om frågan om införandet virtuella nät inte kan hanteras i denna utredning, önskar vi att det startas ett arbete inom Ei för att utreda möjligheterna för virtuella nät för energigemenskaper.

Johan Öhnell

Ordf i Solkompaniet och ansvarig för Solelkommissionen
johan.ohnell@solkompaniet.se 0708 515850

Vasakronan

HSB – där möjligheterna bor

